

"พราหมณ์ " ในคัมภีร์พระไตรปิฎก

นางสาววันดี อิ่มสวาสกี

004585

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต

แผนกวิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๑

BRĀHMANA IN THE PĀLI CANON

Miss Wandee Imwasdi

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Eastern Languages

Graduate School

Chulalongkorn University

1978

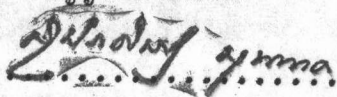
หัวข้อวิทยานิพนธ์ "พรหมณ์" ในคัมภีร์พระไตรปิฎก

โดย นางสาววันดี อิมสวาสดี

แผนกวิชา ภาษาตะวันออก

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี พาทานิช

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

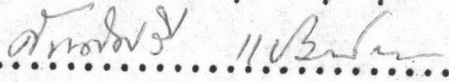
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุญนาค)

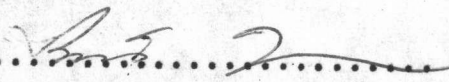
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ วิสุทธ บุญยกุล)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แย้มนาคดา)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี พาทานิช)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ฐานิสร์ ชاکร์ตพงศ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ "พราหมณ์" ในคัมภีร์พระไตรปิฎก
ชื่อนิสิต นางสาววันดี อิมสวาสักดิ์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี พาพานิช
แผนกวิชา ภาษาตะวันออก
ปีการศึกษา ๒๕๒๑

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษารวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับพราหมณ์ตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก ทั้งแต่คุณสมบัตินี้ ความเชื่อเรื่องระบบวรรณะและลัทธิพิธีต่าง ๆ ของศาสนาพราหมณ์และคติพุทธศาสนา รวมทั้งบทบาทของพราหมณ์ผู้มีส่วนสัมพันธ์และช่วยค้ำวงพุทธศาสนา
อนึ่งวิทยานิพนธ์นี้มุ่งที่จะ เสนอความคิดเกี่ยวกับความแตกต่างของพราหมณ์ตามความเชื่อของศาสนาพราหมณ์กับพราหมณ์ตามคติของพุทธศาสนา

ในการศึกษาเรื่องดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมหลักฐานและข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎกเป็นสำคัญ รวมทั้งวรรณคดีไทยบางเรื่อง

เนื้อเรื่องของวิทยานิพนธ์ กำหนดออกเป็น ๖ บท

บทแรกเป็นบทนำ กล่าวถึงหัวข้อวิทยานิพนธ์ ตลอดจนวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ ๒ กล่าวถึงพราหมณ์ตามความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ ต้องเป็นผู้ประกอบกาย

องค์ประกอบ ๕ ประการ รวมทั้งพราหมณ์ที่ต่างกันด้วยอาชีพและความประพฤติ

บทที่ ๓ กล่าวถึงพราหมณ์ตามความเห็นของพุทธศาสนาที่ทรงธรรมที่วางกาย

อริยสัจ ๔ อิทธิบาท ๔ และสังโยชน์ ๑๐ นอกจากนั้นธรรมที่พราหมณ์พึงปฏิบัติ คือ ประพฤติในศีล ยึดมั่นในสัจจะ ฝึกฝนให้มีปัญญาฉลาด เพ่งเพียรถนอม

บทที่ ๔ กล่าวถึงทัศนคติของพุทธศาสนาเกี่ยวกับวรรณะ ยัญพิธีและพรของพราหมณ์

บทที่ ๕ กล่าวถึงสาเหตุ ผลงานและประโยชน์ที่ได้รับจากพราหมณ์ที่เข้ามาบวช

เป็นภิกษุในพุทธศาสนา รวมทั้งพราหมณ์ที่ยึดค้ำสอนของพุทธศาสนาเป็นที่พึ่ง

๑

บทที่ ๒ เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบว่า พราหมณ์ในศาสนาพราหมณ์ทองประกอบด้วย ชาติ
มนตรี วรรณะ คีล และ ปัญญา แต่ในพุทธศาสนา บุคคลผู้เป็นพราหมณ์ทองประพฤทธี
รูปร่างธรรมทั้งคี่และชั่ว ไคแก อริยสัจ ๔ อิทธิบาท ๔ และ สังโยชน์ ๑๐ เป็นต้น

2

Thesis Title Brāhmana in the Pāli Canon

Name Miss Wandee Imswasdi

Thesis Advisor Assistant Professor Pranee Lapanich, Ph.D.

Department Eastern Languages

Academic Year 1978

Abstract

The purpose of this thesis is to make a study on the brāhmanas mentioned in the Pāli Canon—their way of life, their social position in the Hindu caste system, their rites, their beliefs, and their roles in supporting Buddhism. Furthermore, this thesis also aims at presenting the differences between the Brāhmanas in Brāhmanic concept and those in the Buddhist concept.

Most of the references and data in this thesis are gathered from the Buddhist Canon as well as from a number of Thai literary works.

This thesis is divided into six chapters:-

The first chapter, the introductory part, discusses the thesis title and the research method.

The second chapter deals with the brāhmanas in Brāhmanism: the five qualifications that brāhmanas are required to possess,

and the conducts and occupations that serve as criteria to identify the brāhmaṇas.

The third chapter describes the qualifications of the brāhmaṇas in the Buddhist concept: the requirement to realise Ariyasacca (the four Noble Truths), Iddhipāda (path for success) and Samyojana (ten barriers to attain Nirvarna) and also, the ideas that the brāhmaṇas should put into practice Śīla, Sacca, Intellect and Meditation.

The fourth chapter discusses the Buddhist view about caste system, sacrifice and vrata of brāhmaṇas.

The fifth chapter presents the reason why some brāhmaṇas are converted into Buddhists, the works of those brāhmaṇas and the advantages of Buddhism in getting those converts.

The sixth chapter is the conclusion and suggestions.

It is found that a Brāhmaṇa in traditional Hindu society is recognized from outward attributes such as jati, mantra and sila. Intellect is also referred to. In Buddhism a Brāhmaṇa is recognized only through his good conduct and his understanding of the Noble Truths, Iddhipāda and Samyojana.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จจุดลงไปโดยความเมตตาช่วยเหลือของผู้มีพระคุณหลายท่านซึ่งผู้วิจัยใคร่ขอถือโอกาสกล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ด้วยความเคารพและน้อมรำลึกถึงพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี ทาพานิช อาจารย์ประจำแผนกวิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างมากมาตั้งแต่ต้น โดยรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์ รวมทั้งคำแนะนำแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์จนสำเร็จเรียบร้อย

รองศาสตราจารย์ วิสูตร บุญยกุล อาจารย์หัวหน้าแผนกวิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้คำแนะนำและกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แยมั่นคคา อาจารย์ประจำแผนกวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยครั้งที่สอนวิชาการตีพิมพ์อันเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยได้รู้จักสภาพสังคมอินเดียตั้งแต่สมัยโบราณ รวมทั้งบทบาทของพราหมณ์ที่มีต่อสังคมและความเป็นอยู่ของคนอินเดีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กมคาย นิลประภัสสร อาจารย์ประจำแผนกวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้คำแนะนำในการเขียนบทนำอันเป็นแนวทางนำเข้าสู่ตัวเรื่องได้

อาจารย์ ฐานิสร ชาคริตพงศ์ อาจารย์ประจำแผนกวิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับพราหมณ์ที่ปรากฏในวรรณคดีบาลีครั้งที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่ในชั้นปริญญาตรี

อาจารย์นาวาเอกพิเศษเข้ม ประพัฒน์ทอง อาจารย์พิเศษแผนกวิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวรรณคดีมาลีที่เกี่ยวข้องกับ วิทยานิพนธ์นี้

นายประพจน์ อัสววิรุพการ ไคกรุดาให้ผู้วิจัยยืมหนังสือคัมภีร์พระไตรปิฎกและ เอกสารที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย เพื่อนำมาประกอบการวิจัย อีกทั้งได้ให้คำแนะนำและข้อคิด เห็นเล็ก ๆ น้อย ๆ รวมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

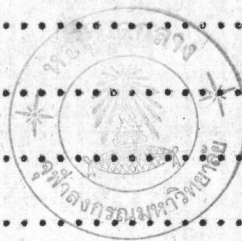
พันตรีหญิง ละเอียด โปษะภุชณะ ประธานโครงการ เผยแพร่เอกลักษณ์ของไทย ทางโทรทัศน์และวิทยุ กระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการทุกท่านตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

นอกจากท่านที่โลกกล่าวมาแล้ว ยังมีอีกหลายท่านที่นับว่ามีส่วนสำคัญในการช่วยให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยดี แม้มีโลกกล่าวมาแล้ว ๗ ท่าน ก็ได้โปรดทราบว่า ผู้วิจัยระลึกถึงพระคุณและซาบซึ้งในน้ำใจไมตรีเป็นอย่างยิ่ง

อนึ่งตลอดเวลาที่เรียนจนกระทั่งงานวิจัยวิทยานิพนธ์เสร็จ ผู้วิจัยได้รับทุนจาก วัคมกุฎกษัตริยารามและพ่อแม่ รวมทั้งพี่ ๆ ทุกคน ผู้วิจัยจึงกราบขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ คึงกล่าวไว้ ๗ ที่นี้ด้วย.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
คำชี้แจง เกี่ยวกับการใช้อักษรย่อ.....	ท
บทที่	
๑. บทนำ.....	๑
ความเป็นมาของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย.....	๔
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย.....	๕
วิธีดำเนินการวิจัย.....	๕
๒. ๗พราหมณ์ ตามคติของศาสนาพราหมณ์.....	๖
กำเนิดและความเป็นมาของพราหมณ์.....	๖
องค์ประกอบ ๕ ประการของพราหมณ์.....	๑๐
ชาติ.....	๑๐
มนตรี.....	๑๐
ศีล.....	๑๑
ปัญญา.....	๑๒
ลักษณะภายนอกของพราหมณ์.....	๑๓
ลักษณะทางกาย.....	๑๓
ผมและขน.....	๑๓

พินและเล็บ..... ๑๓

 ลักษณะเครื่องแต่งกายและของใช้..... ๑๔

 อาชีพของพรหม..... ๑๖

 ความประพฤติกของพรหม..... ๑๗

 พรหมเสมอควยพรหม..... ๑๘

 พรหมเสมอควยเทวดา..... ๑๘

 พรหมผู้ประพฤติก..... ๑๘

 พรหมผู้ประพฤติกและชั่ว..... ๒๐

 พรหมจิตศาล..... ๒๐

๓. "พรหมตามคติของพุทธศาสนา..... ๒๒

 ธรรมที่ทำให้บุคคลเป็นพรหม..... ๒๒

 ก. ธรรมที่พรหมพึงรู้และเข้าใจ..... ๒๒

 ข. ธรรมที่พรหมพึงปฏิบัติ..... ๒๕

 ค. ธรรมที่พรหมพึงละเว้น..... ๓๑

๔. ทศนะของพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับวรรณะ ยัญพิธีและพรของพรหม..... ๓๔

 ความเชื่อเรื่องวรรณะ..... ๓๖

 วรรณะทั้ง ๔ ในพุทธศาสนามีความไม่ต่างกัน ๕ ประการ..... ๓๗

 พุทธศาสนาให้ความเสมอภาคแก่บุคคล ๔ วรรณะ..... ๓๘

 หลักธรรมในพุทธศาสนาให้เลิกถือชั้นวรรณะ..... ๓๙

 ความเชื่อในลัทธิต่าง ๆ ของพรหม..... ๔๑

 พุทธศาสนาปฏิรูปลัทธิความเชื่อของพรหม..... ๔๒

 พุทธศาสนาปฏิวัติการบูชาของพรหม..... ๔๖

 พุทธศาสนาแนะทางไปสู่สวรรค์และทางเพื่อความ เป็นพรหม..... ๕๐

๕. "พราหมณ์" ผู้มีความสัมพันธ์กับพุทธศาสนา..... ๕๔

 ปัญจวัคคีย์..... ๕๖

 สาเหตุที่ปัญจวัคคีย์ เข้ามารับนับถือพุทธศาสนา..... ๕๖

 ผลงานของปัญจวัคคีย์ภายหลังกับนับถือพุทธศาสนา..... ๕๗

 ประโยชน์ที่ได้จากผลงานประกาศธรรมของปัญจวัคคีย์... ๕๘

 อุปลิสสมาณพ..... ๕๘

 สาเหตุที่อุปลิสสมาณพ เข้ามารับนับถือพุทธศาสนา..... ๕๙

 ผลงานภายหลังกับนับถือพุทธศาสนา..... ๕๙

 ประโยชน์ที่เกิดจากการประกาศธรรมคำสอนของพระสารีบุตร ๖๒

 โกณฑัญญะ..... ๖๓

 สาเหตุที่โกณฑัญญะ เข้ามารับนับถือพุทธศาสนา..... ๖๓

 ผลงานของโกณฑัญญะภายหลังกับนับถือพุทธศาสนา..... ๖๔

 ประโยชน์ที่ได้จากการนับถือพุทธศาสนาของพระโมคคัลลานะ ๖๗

 ชฎิลพร้อมบริวารที่อุรุเวลา..... ๖๘

 สาเหตุที่ชฎิลสามพี่น้องพร้อมบริวาร รับนับถือพุทธศาสนา.. ๖๘

 ผลงานภายหลังกับนับถือพุทธศาสนา..... ๗๐

 ประโยชน์ที่เกิดจากการรับนับถือพุทธศาสนาของพระอุรุ- ๗๐

 -เวลกัสสป..... ๗๐

 กัจจายนพราหมณ์..... ๗๑

 สาเหตุที่กัจจายนพราหมณ์ เข้ามารับนับถือพุทธศาสนา..... ๗๒

 ผลงานหลังรับนับถือพุทธศาสนา..... ๗๒

 ประโยชน์ที่ได้จากการบวชในพุทธศาสนา..... ๗๕

 ปิณฑลิพราหมณ์..... ๗๖

 สาเหตุที่ปิณฑลิพราหมณ์ เข้ามารับนับถือพุทธศาสนา..... ๗๖

ผลงานภายหลังจากที่รับนับถือพุทธศาสนา.....	๓๕
ประโยชน์ที่ได้จากการรับนับถือพุทธศาสนา.....	๔๐
๖. <u>สรุปและขอเสนอแนะ</u>	๔๒
บรรณานุกรม.....	๔๔
ภาคผนวก.....	๔๗
ประวัติผู้เขียน.....	๕๖

คำชี้แจงเกี่ยวกับการใช้อักษรย่อและหมายเลข
ในวิทยานิพนธ์นี้

การใช้อักษร

๑. Āp.S. : Apastamba's yajña-paribhasha-Sūtras ฉบับแปลเป็น
ภาษาอังกฤษของ Hermann Oldenberg and F.Max Muller.
๒. G.D.S. : Gautamadharmasūtra ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษของ
Georg Buhler.
๓. Mn. : Manusmṛti with Commentary of Kullaka.
๔. Va.D.S. : Vasishthadharmasūtra ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษของ
Georg Buhler.

การใช้หมายเลข

๑. หมายเลขในคัมภีร์สมฤติ ใช้ระบบ บท โศลก
๒. หมายเลขในคัมภีร์ธรรมศาสตร์ ใช้ระบบ บท โศลก